

doi: 10.14456/jjskku.2020.23

การอ่านเล่นในสังคมไทย

Reading for Pleasure in Thai Society

ชมนาด บุญอารีย์^{1*} Chommanaad Boonaree^{1*}

*Corresponding author email: bchomm@kku.ac.th

Received: June 2, 2020

Revised: August 3, 2020

Accepted: October 11, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยทั่วโลกชี้ว่าการอ่านเล่นและความสุขในการอ่านมีความสำคัญต่อทั้งการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและทักษะการอ่าน อย่างไรก็ตาม วัฒนธรรมการอ่านออกเขียนได้ของไทยและแผนแม่บทส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่านสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ของไทย พ.ศ. 2560-2564 ไม่ได้มีการกล่าวถึงการอ่านเล่น บทความนี้เป็นการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการอ่านเล่นในหัวข้อต่อไปนี้ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอ่านเล่น นิยามและลักษณะของการอ่านเล่นในสังคมไทย ความสำคัญของการอ่านเล่นในสังคมไทย ประโยชน์ของการส่งเสริมการอ่านเล่นในสังคมไทย และปัญหาเกี่ยวกับการอ่านเล่นในสังคมไทย

คำสำคัญ: การอ่านเล่น ความสุขในการอ่าน การส่งเสริมการอ่าน นิสัยรักการอ่าน

Abstract

Research around the world indicates that reading for pleasure (RfP) and reading enjoyment are important in promoting reading behavior and reading skills. However, several Thai literacy traditions prohibit RfP and it has not been identified in the current Thailand Reading Framework 2017-2021. This article is a review of

¹ สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น; Information Science Department (iSchool KKU), Faculty of Humanities & Social Sciences, Khon Kaen University.

literature on RfP in the following topics: 1) RfP theories and related concepts, 2) definitions and characteristics of RfP in the Thai society 3) the importance of RfP in the Thai society, 4) contributions of RfP in the Thai society, and 5) problems related to RfP in the Thai society.

Keywords: Reading for pleasure, Reading enjoyment, Reading promotion in Thailand, Free voluntary reading

บทนำ

การส่งเสริมการอ่านในประเทศกำลังพัฒนามักเชื่อมโยงและเน้นเรื่องความรู้ทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการเรียน เช่น โนมาเลเซีย (Pandian, 2011) อินโดนีเซีย (Sugiharto, 2011) งานวิจัยล่าสุดในประเทศนิการากัว พบว่า ห้องสมุดประชาชนยังมีกฎระเบียบที่เข้มงวดและมีหนังสือวิชาการมากกว่าหนังสืออ่านเล่น (Ndumu & Mon, 2018) ส่วนในประเทศไทย ผลการสำรวจห้องสมุดโรงเรียนในช่วงเวลาเดียวกันก็พบว่า มีหนังสือเรียนมากกว่าหนังสืออ่านเล่น (Wimolsittichai, 2017)

การส่งเสริมการอ่านที่เน้นเนื้อหาวิชาการมาก่อนความรักในการอ่านนี้ ตรงกันข้ามกับประเทศที่มีการพัฒนาด้านการอ่านซึ่งเน้นการอ่านเล่น (Reading for Pleasure, Leisure reading, Recreational reading) ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นที่สร้างเส้นทางของการพัฒนาด้านภาษาที่ดีในเด็กเล็ก นำมาซึ่งนิสัยรักการอ่าน และทักษะการอ่านเนื้อหาที่ยากและหนักขึ้นได้ตามธรรมชาติ (Krashen & Ujje, 2005) นอกจากนี้ การอ่านเล่นยังเกี่ยวข้องกับทุกช่วงของชีวิต กล่าวคือ การอ่านเล่นมีผลทางบวกกับผลการเรียน ส่งผลให้เกิดความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นเพิ่มขึ้น ส่งเสริมความความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในสังคม ลดอาการซึมเศร้าและภาวะสมองเสื่อม รวมทั้งพัฒนาสุขภาพ (Wellbeing) (The Reading Agency, 2015)

ในต่างประเทศการส่งเสริมการอ่านเล่นมีความสำคัญมาก เห็นได้จากการที่มีการส่งเสริมในทุกช่วงวัยในห้องสมุดโรงเรียนและห้องสมุดประชาชน แม้กระทั่งในห้องสมุดมหาวิทยาลัยซึ่งส่วนใหญ่ไม่ส่งเสริมการอ่านเชิงนันทนาการ ล่าสุดก็มีบทความที่วิเคราะห์การเพิ่มขึ้นของการสนับสนุนหนังสือสำหรับการอ่านเล่นในห้องสมุดมหาวิทยาลัย (Brookbank, Davis & Harlan, 2018; Mueller, Hanson, Martinez & Meyer, 2017)

โครงการวิจัยเรื่องทัศนคติและพฤติกรรมการอ่านของคนไทยของสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK Park, 2008) สรุปว่า คนไทยเห็นว่าการอ่านนั้นสำคัญกับชีวิต แต่ไม่เห็นความสำคัญของการอ่านเล่นและไม่มีความสุขในการอ่าน (Reading enjoyment) ซึ่งต่างจากประเทศอื่นในเอเชียที่ปลูกฝังนิสัยรักการอ่านจากความเพลิดเพลินในการอ่านก่อนเรื่องประโยชน์ อย่างไรก็ตาม นโยบายการอ่านแห่งชาติปัจจุบันคือ แผนแม่บทส่งเสริมวัฒนธรรมการอ่านสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ของไทย พ.ศ. 2560-2564 ไม่ได้มีการกล่าวถึงการอ่านเล่น (Boonaree, Goulding & Calvert, 2017)

ดังนั้น การอ่านเล่นและมีความสุขในการอ่านจึงเป็นเรื่องที่ควรส่งเสริมเนื่องจากเป็นเรื่องที่ขัดกับความเชื่อที่สืบทอดมาแต่เดิมในสังคม แต่มีความสำคัญต่อการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านในประเทศไทยอย่างยิ่ง บทความนี้เป็นการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการอ่านเล่น โดยเริ่มจากแนวคิดและทฤษฎีสำคัญเกี่ยวกับการอ่านเล่น นิยามและลักษณะของการอ่านเล่นในสังคมไทย ความสำคัญของการอ่านเล่นในสังคมไทย ประโยชน์ของการส่งเสริมการอ่านเล่นในสังคมไทย และปัญหาเกี่ยวกับการอ่านเล่นในสังคมไทย

แนวคิดและทฤษฎีสำคัญเกี่ยวกับการอ่านเล่น

แนวคิดทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการอ่านเล่นซึ่งอาจจะเป็นชิ้นส่วนที่ช่วยเติมเต็มการส่งเสริมการอ่านในสังคมไทยได้แก่ 1) นิยามและลักษณะของการอ่านเล่น 2) ความสุขจากการอ่าน และ 3) ทฤษฎีการอ่านโดยสมัครใจ

1. นิยามและลักษณะของการอ่านเล่น

เนื่องจากโดยทั่วไปถือว่าการอ่านเป็นทักษะทางวิชาการ ครูในโรงเรียนมักจะสอนให้นักเรียนอ่านเพื่อการเรียนการสอน (Reading for instruction) หรือให้มีทักษะในการอ่าน ดังนั้นจึงมีการใช้คำว่า การอ่านเล่นหรือการอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน (Reading for pleasure) เพื่อแยกความแตกต่างระหว่างการอ่านทั้งสองลักษณะ

Clark และ Rumbold (2006) นิยามการอ่านเล่นว่า คือ “การอ่านที่เราทำโดยเจตจำนงอิสระของเรา โดยเราคาดหวังความพึงพอใจที่จะได้รับจากการลงมืออ่าน ... โดยทั่วไปแล้วจะเกี่ยวข้องกับวัสดุที่สะท้อนถึงตัวเลือกของเราในเวลาและสถานที่ที่เหมาะสมกับเรา” ส่วน Duncan (2013) กล่าวว่า การอ่านเล่นมุ่งเน้นไปที่วัตถุประสงค์ของการอ่านเพื่อการพักผ่อนและ “มักจะหมายถึงกิจกรรมที่แต่ละบุคคลทำเจียบ ๆ...

และคำนี้มักจะใช้บ่งบอกว่าเป็นการอ่านที่จะไม่ตามมาด้วยกิจกรรมหรืองานที่มอบหมาย ซึ่งพบได้ในการเรียนการสอน” ดังนั้นหากครูให้นักเรียนอ่านและตามด้วยการประเมินผล บางประเภท เช่น การเขียนรายงานการอ่าน การสอบ จึงถือว่าไม่ใช่การอ่านเล่น

การอ่านทั้งสองประเภทมีความแตกต่างกันในหลายแง่มุม The United Kingdom Literacy Association (2008) อธิบายว่า การอ่านเล่น มุ่งที่เจตจำนงและความผูกพันของ ผู้อ่าน ผลของการอ่านเล่น คือ ความสำเร็จ (Achievement) การเป็นผู้อ่านตลอดชีวิต (Lifelong readers) ในการอ่านเล่น เด็กเป็นผู้กำหนดทิศทาง เด็กเป็นเจ้าของ และปรับเปลี่ยนตามปัจเจกบุคคล ส่วนการอ่านเพื่อการเรียนการสอนมุ่งสร้างทักษะ การถอดรหัสทางภาษาและความเข้าใจ โดยมีครูเป็นผู้กำหนดทิศทาง ครูเป็นเจ้าของเรื่อง ผลของการอ่าน คือ ความสามารถ (Reading attainment) และมีการปรับเปลี่ยนตาม มาตรฐานต่างๆ ตลอดเวลา อย่างไรก็ตาม การอ่านสองประเภทมีความสัมพันธ์กันเหมือน ไข่กับไข่ กล่าวคือ การเป็นนักอ่านตลอดชีวิตที่อ่านเล่นเองอย่างอิสระเป็นเป้าหมายของ การอ่านเพื่อการเรียนการสอน แต่ก่อนจะอ่านเล่นเองได้ครูจะต้องฝึกให้เด็กอ่านออกเขียนได้ในห้องเรียนก่อน (Clark & De Zoysa, 2011)

สรุปว่า การอ่านเล่น คือ การอ่านทรัพยากรสารสนเทศที่แต่ละบุคคลเลือกเอง เป็นการอ่านที่ไม่เกี่ยวกับงานหรือการเรียน เป็นการอ่านที่สร้างความพึงพอใจ ทำให้รู้สึก อิ่มเอมใจหรือสนุกสนาน ไม่มีการบังคับ ไม่มีการตรวจสอบ ไม่มีการทวงเพื่อจำ

2. ความสุขจากการอ่าน

ความสุขจากการอ่าน (Reading enjoyment) เป็นปัจจัยสำคัญของพฤติกรรมรัก การอ่าน ดังที่ Clark และ De Zoysa (2011) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง 1) ความสุข จากการอ่าน 2) ทศนคติที่ดีต่อการอ่าน 3) พฤติกรรมการอ่าน และ 4) ความสามารถในการอ่าน พบว่า ความสุขจากการอ่านมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการอ่านมากกว่าทศนคติที่ดี ต่อการอ่านถึงสองเท่า การค้นพบนี้ได้รับการสนับสนุนโดยการศึกษาเชิงลึกซึ่งยืนยันว่า ความสุขในการอ่านมีผลอย่างมากต่อความสามารถในการอ่าน (Clark & Douglas, 2011) ดังนั้น ถ้าบุคคลไม่ได้มีโอกาสได้อ่านเล่นหรืออ่านหนังสือที่ตนเองชอบอย่างเพลิดเพลินจน รับรู้ถึงความสุขในการอ่าน บุคคลนั้นจะไม่รักการอ่านและไม่มีความสามารถในการอ่านสูง

ประเด็นสำคัญเกี่ยวกับความสุขในการอ่านคือ สื่อการอ่านต้องมีความหลากหลาย พอที่บุคคลจะได้เลือกตามความพอใจ ผู้คัดเลือกและซื้อหนังสือต้องตระหนักว่า คนชอบ

ไม่เหมือนกัน เมื่อบุคคลโดยเฉพาะที่เป็นเด็กอ่านหนังสืออ่านเล่นที่ดูจะด้อยคุณภาพหรือหนังสือการ์ตูนนั้นผู้ใหญ่ไม่จำเป็นต้องขัดขวาง Krashen & Ujii (2005) เห็นว่า การอ่านหนังสือที่ด้อยคุณภาพ (Junk reading) ไม่ทำร้ายใคร จึงควรมีการคัดกรอง หนังสือให้น้อยที่สุด หนังสือที่ผู้ใหญ่คัดสรรหรือได้รับรางวัล เด็กอาจจะไม่ชอบ ในขณะที่หนังสือที่เด็กชอบอ่านอาจถูกห้ามจัดหามาให้บริการในห้องสมุดเนื่องจากเรื่องเพศ ความรุนแรงหรือจินตนาการที่ขัดกับหลักศาสนา ตัวอย่างเช่น Harry Potter สามเล่มแรกในชุดที่ตีพิมพ์ในสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1999 นั้นอยู่ในรายชื่อ 100 อันดับแรกของหนังสือที่ถูกทำลาย (ห้ามนำเข้าห้องสมุด) มากที่สุดในทศวรรษ 1990-1999 ของสมาคมห้องสมุดอเมริกันและยังอยู่ในรายชื่อในทศวรรษต่อมา อย่างไรก็ตาม Peters (2017) สรุปว่า 20 ปีหลังข้อถกเถียงเกี่ยวกับหนังสือชุดนี้ ความจริงก็คือ หนังสือชุดนี้ทำให้การอ่านกลับมาเป็นกิจกรรมที่ดูเยี่ยมยอด (Cool) อีกครั้งสำหรับคนทุกวัย การถกเถียงที่เกิดขึ้นกับหนังสือชุดนี้ยิ่งเน้นย้ำถึงการได้รับความนิยมที่นำทิ้งของหนังสือและผลกระทบทางบวกต่อการอ่านเล่น การทำลายสถิติและความนิยมแพร่หลายไปทั่วโลกทำให้ไม่อาจปฏิเสธได้ว่า Harry Potter เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมการอ่านในยุคปัจจุบัน

3. ทฤษฎีการอ่านโดยสมัครใจ

Stephen D. Krashen นักภาษาศาสตร์คนสำคัญซึ่งมีชื่ออยู่ในหอเกียรติยศด้านการอ่านของสมาคมการอ่านระหว่างประเทศ (The International Reading Association's Reading Hall of Fame) เสนอทฤษฎีการอ่านโดยสมัครใจ (Free Voluntary Reading: FVR) โดยเน้นถึงการอ่านเล่นในบรรยากาศที่มีความเครียดน้อย เขาเชื่อว่าการอ่านแบบนี้เท่านั้นที่จะช่วยพัฒนาการทางภาษาตามธรรมชาติของเด็กและเป็นตัวเชื่อมโยงไปสู่การอ่านหนังสือแนวอื่นอย่างยั่งยืน เขาเสนอสมมุติฐานสี่ข้อเกี่ยวกับ FVR ที่มุ่งเน้นไปที่ 1) การลิ้ม 2) การอ่านได้อย่างง่ายดาย 3) การได้มาซึ่งทักษะแบบไม่รู้ตัว และ 4) การละเว้นการตรวจสอบความเข้าใจ (Krashen, 2011a)

ทฤษฎีของ Krashen ขัดกับวิธีสอนภาษาแบบดั้งเดิมที่เน้นการท่องไวยากรณ์และศัพท์ต่างๆ โดย FVR มีจุดเน้นให้เด็กเลือกหนังสือที่ตนสนใจ อ่านแล้วสนุก จดจ่อกับเนื้อหา จนลืมนึกว่ากำลังอ่านอยู่ ทฤษฎีนี้แนะนำว่าวัสดุการอ่านเริ่มต้นจะต้องง่ายและน่าสนใจ เพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกว่ามีอุปสรรคในการอ่านและมีสมาธิจดจ่อกับเนื้อหาของเรื่องเท่านั้น ผู้อ่านจะรู้สึกไหล (Flow) หรือ 'หลงเข้าไปอยู่ในหนังสือ' และลืมนึกว่าเนื้อหาอันมีไวยากรณ์และคำศัพท์ใหม่ เป็นผลให้ผู้อ่านจะไม่รู้สึกที่กำลังเรียนกฎเกณฑ์ทางภาษาและศัพท์ต่างๆ

สมมุติฐานข้อ 4 มีความสำคัญเนื่องจากการตรวจสอบความเข้าใจจะบังคับให้ผู้อ่านจดจำข้อความพร้อมคำตอบ ดังนั้นผู้อ่านจะไม่ได้ 'ลืมน' และไม่ 'หลง' และไหลไปกับข้อความ ดังนั้นพวกเขาจะมีส่วนร่วมน้อยในการอ่านและจะไม่สนุกหรือไม่เกิดความสุขจากการอ่าน

Krashen (2011a) กล่าวว่าทฤษฎีของ FVR รวมทั้งการอ่านหนังสือเล่มและการอ่านสื่อดิจิทัลซึ่งเขาเรียกว่า Free Voluntary Web-Surfing ทั้งนี้เนื่องจากเนื้อหาบนเว็บไซต์มีความหลากหลาย จึงสามารถใช้ในการอ่านเล่นได้เช่นกัน Kucirkova (2017) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการอ่านเล่นในยุคดิจิทัลหลายเรื่อง หนึ่งในนั้นคือ การนำหลัก "4Ps ของวัยเด็กดิจิทัล" (4Ps of digital childhood) ของ Craft (2011) มาเป็นหลักในการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมกับการอ่านเล่นของเด็กวัย 2-8 ขวบ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมกับการอ่านเล่นของเด็กกับสื่อดิจิทัล ประกอบด้วย 6 แง่ ได้แก่ อารมณ์ ความคิดสร้างสรรค์ การโต้ตอบกับสิ่งที่อ่าน การแข่งขัน ความยั่งยืน และความเป็นส่วนตัว ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการอ่านเล่นไม่ว่าจะอ่านจากหนังสือหรือสื่อดิจิทัลมีความคล้ายคลึงกัน โดยอารมณ์ความรู้สึกที่ชอบ ไม่เครียดเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรก

นิยามและลักษณะของการอ่านเล่นในสังคมไทย

เมื่อทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการอ่านในประเทศไทยจะพบว่ามีการกล่าวถึงการอ่านเล่นโดยนัยมาตั้งแต่การสำรวจการอ่านของประชากรไทยครั้งแรกในปี 2546 ในการสำรวจครั้งที่ 7 ในปี พ.ศ. 2561 สำนักงานสถิติแห่งชาติ (Office of National Statistics, 2018) ได้นิยาม การอ่าน ว่าหมายถึง "การอ่านหนังสือหรือบทความทุกประเภท นอกเวลาเรียน นอกเวลาทำงาน/ช่วงเวลาพัก ทั้งที่เป็นรูปเล่ม/เอกสาร หรือการอ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้งที่มีการเชื่อมต่อและไม่เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต รวมถึงการอ่านผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (เช่น Facebook Line Instagram Twitter) SMS อีเมล" ไม่รวมการอ่านข้อความที่เป็นการสนทนาติดต่อสื่อสารส่วนบุคคลหรือหน้าที่การงาน" ดังนั้นเมื่อกล่าวถึง "การอ่าน" ในประเทศไทยจะมีคนจำนวนมากเข้าใจโดยนัยว่าเป็น การอ่านเล่น ในขณะที่เดียวกันก็จะมีคนอีกจำนวนหนึ่งเข้าใจว่า หมายถึงทั้งการอ่านเพื่อการทำงานและการอ่านเล่น ดังนั้นหากมีการปรับใช้ว่า การสำรวจการอ่านเพื่อความเพลิดเพลิน/การอ่านเล่น หรือการสำรวจการรักการอ่านของประชากรไทย จะมีความชัดเจนขึ้น

หากพิจารณาลักษณะของการอ่านเล่นในสังคมไทยจากประวัติความเป็นมาของหนังสือและการอ่าน จะพบว่าต้นเค้าของการอ่านเล่นของปัจเจกบุคคลที่คล้ายนิยามของการอ่านเล่นที่กล่าวมานั้น เกิดในสยามเมื่อราว 200 ปีมาแล้วจากความนิยมในการอ่านเรื่อง *พระอภัยมณี* ที่สุนทรภู่เริ่มประพันธ์ราวปี พ.ศ. 2364-2366 *พระอภัยมณี* สร้างกระแสความตื่นตัวในการอ่านในช่วงที่โรงพิมพ์หมอสุมิโตะได้จัดพิมพ์ออกมาในรูปแบบหนังสือแบบใหม่ที่ไม่ต้องจ้างคนคัดลอกเนื้อหาด้วยลายมือหรือ “สมุดฝรั่ง” หนังสือนี้วางจำหน่ายอย่างกว้างขวางและเป็นที่ยอมรับอ่านทั้งผู้ใหญ่และเด็ก ต่อมาเมื่อเกิดการขยายตัวของการศึกษาหลังการปฏิรูปการศึกษาสมัยรัชกาลที่ 5 ในช่วงปี พ.ศ. 2456-2462 กรมราชบัณฑิตได้จัดแปลและจัดพิมพ์หนังสืออ่านเล่นสำหรับเด็กโดยเฉพาะขึ้น หนังสือชุดนี้ใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า *Book for Fun* และระบุชัดเจนถึงประโยชน์ของหนังสืออ่านเล่นต่อการสร้างนิสัยรักการอ่านของเยาวชนว่า

“...ไม่มีหนังสืออะไรจะอ่านเล่นโดยลำพังตนเองให้เพลิดเพลินได้ จะหันหน้าไปทางไหนก็พบแต่แบบเรียน หนังสือที่เป็นข้อความไม่เหมาะสมหรือยุ่งยากเกินไปทั้งนั้น หนังสือเช่นนี้ถึงจะซื้อหามาให้เด็กอ่านโดยมากเด็กก็จำใจจำต้องอ่านไปอย่างนกแก้วพูดภาษาคน ไม่เป็นประโยชน์แก่การที่จะเพาะนิสัยใจคอเท่าใดนัก” (Happy Reading, 2013)

อย่างไรก็ตาม แม้การอ่านเล่นจะเกิดในสังคมไทยมานานแต่ก็เกิดในกลุ่มคนที่จำกัด เนื่องจากผู้ที่อ่านหนังสือออกก่อนปฏิรูปการศึกษามีเพียงกลุ่มคนชั้นสูง พระ และคนที่เคยบวชเรียน ลูกชาวบ้านเริ่มได้เข้าโรงเรียนในสมัยรัชกาลที่ 5 นอกจากนี้ระบบจำหน่ายหนังสือในประเทศไทยทำให้หนังสือมีราคาแพงชาวบ้านจึงยังขาดโอกาสในการเข้าถึงหนังสือ ดังนั้นการอ่านในสยามแต่เดิมมาจึงเป็นกิจกรรมของผู้มีการศึกษาหรือคนชั้นกลางและยังเป็นอยู่ในปัจจุบัน การสนับสนุนการเข้าถึงหนังสือจึงมีความสำคัญมากในสังคมไทย (รายละเอียดในหัวข้อ 6.1)

ความสำคัญของการอ่านเล่นในสังคมไทย

การไม่เห็นความสำคัญของการอ่านเล่นเป็นอุปสรรคใหญ่ต่อการสร้างนิสัยรักการอ่าน การทำความเข้าใจในเรื่องนี้จึงมีความสำคัญมากสำหรับสังคมไทย อรศรี

งามวิทยาพงศ์ (Ngamwittayaphong, 2011) ซึ่งศึกษาการอ่านในเชิงคุณภาพกล่าวว่า สาเหตุที่ระบบการศึกษาและการส่งเสริมการอ่านในโรงเรียนไม่มีการกล่าวถึงการอ่านเล่น อาจเกิดจากประเพณีการเรียนรู้ของไทยที่ในสมัยโบราณการอ่านมักเกี่ยวข้องกับตัวความรู้ และการเรียน การเรียนเป็นเรื่องที่จริงจัง ดังนั้นความสนุกสนานเพลิดเพลินหรือการอ่านเล่นจึงถูกมองข้ามหรือมองในแง่ลบ ส่วน นิธิ เอียวศรีวงศ์ (Eosewong, 2011) ได้ขยายความแนวคิดการส่งเสริมการอ่านเล่นจากมุมมองทางประวัติศาสตร์ซึ่งส่งผลต่อการเรียน การสอนและพฤติกรรมกรอ่านของคนไทยดังนี้

“การศึกษาของไทยจะต้องหยุดการสอนความจริงหนึ่งมิติ แต่ต้องสอนให้นักเรียน ค้นหาคำความจริงหลากหลายมิติด้วยตนเองจากความจริงในบริบทต่างๆ ที่ความจริงตั้งอยู่ เพื่อให้บรรลุผลเช่นนี้ นักเรียนจะถูกจูงใจให้อ่าน แต่การอ่านจะต้องนำ เพลิดเพลินและสนุก นักเรียนควรสามารถ 1) อ่านเร็ว อ่านกราด หรืออ่านอย่าง ใกล้เคียงเพื่อจะผูกพันกับข้อความในหนังสือจนรู้สึกสนุกกับการอ่าน และ 2) อ่านเพื่อสืบเสาะค้นหาคำความจริง (อย่างอิสระ) จนโรงเรียนสามารถเป็นเวที สำหรับการแลกเปลี่ยนมุมมองระหว่างผู้อ่าน และไม่ใช่ที่ซึ่งความจริง (หนึ่งเดียว) ที่เป็นที่ยอมรับนั้นมีการประกาศชั่วคราวเช่นในอดีต...ตราบใดที่ทัศนคติต่อการอ่านไม่เปลี่ยนแปลงไปจากกระบวนกรอ่านในยุคแรกมีแม่พิมพ์ (the age of the printing press) คนไทยจะพบว่ากรอ่านหนังสือ (ด้วยความสนุกสนาน และเพื่อการค้นหาคำความจริงหลากหลายมิติ) เป็นเรื่องยากไม่ว่าจะมีการส่งเสริม การอ่านมากเพียงใดก็ตาม” (Eosewong, 2011)

นักวิชาการทั้งสองยังย้ำว่า การที่ครูและผู้ปกครองเน้นเกี่ยวกับความรู้จนเกิน ความจำเป็น ยังเป็นสาเหตุสำคัญของนิสัยที่ไม่รักการอ่านของเด็กไทย เมื่อพิจารณาการ ส่งเสริมการอ่านในระบบโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Office of Basic Education Council, 2011) ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบห้องสมุดโรงเรียน ทั่วประเทศพบว่า ในกรนำเสนอแนวทางการส่งเสริมการอ่านในการประชุม Thailand Conference on Reading 2011 ไม่ได้กล่าวถึงการอ่านเล่น แนวทางของสำนักงานฯ ได้ ยืนยันคำกล่าวของนักวิชาการทั้งสอง

นอกจากนี้ การศึกษาเชิงคุณภาพเรื่องทัศนคติและพฤติกรรมกรรมการอ่านของคนไทย (TK Park, 2008) ยังระบุว่า ประสบการณ์เชิงลบในวัยเด็กซึ่งเกิดจากความต้องการให้อ่านหนังสือเรียนมากเกินไปจากผู้ปกครองและครูส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ที่ตรงกันข้าม คือ ทำให้เด็กไม่ยอมอ่าน นักวิชาการด้านการอ่านคนสำคัญ คือ วิทยากร เชียงกุล (Chiengkul, 2004) ยังกล่าวใน *คู่มือนักอ่านและผู้ใฝ่การเรียนรู้* ถึงประสบการณ์ตรงในชีวิตไว้ว่า การที่เห็นแม่อ่านนิตยสารและนวนิยาย ประกอบกับสนับสนุนให้ลูกๆ อ่านหนังสือบันเทิงคดีเท่าที่จะหาได้โดยไม่ได้คิดว่าเด็กวัยเรียนควรจะอ่านเฉพาะหนังสือเรียนนั้นเป็นเรื่องสำคัญที่จะเปิดทางให้เด็กเข้ามารักการอ่าน ดังนั้นผู้ปกครองและครูที่มองไม่เห็นประโยชน์ของการอ่านเล่นอาจพลาดโอกาสสำคัญในการส่งเสริมการอ่านให้เยาวชน หรือการเคี่ยวเข็ญอาจส่งผลตรงกันข้าม คือ ทำให้เด็กไม่รักการอ่าน ไม่อ่านเล่นเอง และไม่ได้รับความสุขหรือความเพลิดเพลินจากการอ่าน

การอ่านเล่นยังมีความสำคัญอย่างยิ่งในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา สำหรับครอบครัวยากจนซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ในสังคมไทย OECD (2010) วิเคราะห์ผลคะแนนสอบ PISA 2009 (Programme for International Student Assessment) และพบว่า ในภาพรวมทั่วโลกความสุขจากการอ่านมีความสำคัญต่อความสำเร็จทางการศึกษามากกว่าฐานะครอบครัว หมายความว่า ในประเทศใดก็ตาม หากห้องสมุดโรงเรียนหรือห้องสมุดประชาชนมีหนังสือหลากหลายให้เด็กตั้งแต่เล็กจนอายุ 15 ปี เลือกอ่านตามความสนใจ เด็ก 2 คนนี้ไม่ว่าจะมาจากครอบครัวยากจนหรือร่ำรวย ถ้าได้อ่านหนังสือที่ตนพอใจไม่ว่าจะเป็นประเภทใดจนเกิดความสุขในการอ่าน เมื่อสอบ PISA ก็มีโอกาสดำเนินสูงได้เท่ากัน ดังนั้นความสุขจากการอ่านจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา

ความสำคัญนี้ ยังสนับสนุนโดย Krashen (2011a; 2011b, 2014) เขาเชื่อว่าการเข้าถึงการอ่านเล่นและห้องสมุดเป็นวิธีที่ทรงพลังที่สุดในการช่วยเหลือเด็กจากครอบครัวยากจนให้พัฒนาทักษะทางภาษาและการอ่านได้ เขาช่วยรณรงค์เรียกร้องในมลรัฐต่างๆ ของสหรัฐอเมริกาให้รัฐมีการจัดสวัสดิการด้านหนังสือให้คนยากจนในรูปแบบห้องสมุดประชาชนและห้องสมุดโรงเรียน เขาไม่เชื่อว่า เมื่อเอาหนังสือไปให้แล้วคนจะไม่อ่าน ซึ่งมักเป็นข้ออ้างของผู้กำหนดนโยบายที่ไม่ต้องการลงทุนกับห้องสมุด ความเห็นนี้สอดคล้องกับ มกุฏ อรฤดี ศิลปินแห่งชาติสาขาวรรณศิลป์ซึ่งเห็นว่า การที่หนังสือมีราคาแพงทำการ

ส่งเสริมการอ่านจากครอบครัวทำได้ยากในประเทศไทย มกฏจัดทำโครงการหนังสือหมูนเวียนในมัธยมศึกษาใต้ของไทยและพบว่า คนชนบทสนใจอ่านหนังสือมากเมื่อมีหนังสือที่มีคุณภาพดีลงไปถึงมือคนในชุมชน (Kongrut, 2017)

กล่าวโดยสรุป ในสังคมไทยการอ่านเล่นไม่เพียงมีความสำคัญทั้งในระดับบุคคลแต่ยังมีความสำคัญในแง่การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมโดยเฉพาะด้านการศึกษาคหากสังคมไทยตระหนักถึงความสำคัญเหล่านี้และปรับความเชื่อและธรรมเนียมที่เป็นอุปสรรคจะสามารถสร้างนิสัยรักการอ่านในสังคมอย่างได้ผลและยั่งยืน

ประโยชน์ของการส่งเสริมการอ่านเล่นในสังคมไทย

งานวิจัยจำนวนมากแสดงให้เห็นประโยชน์ของการอ่านเล่นซึ่งสามารถประมวลออกมาเป็นประโยชน์ของการส่งเสริมการอ่านเล่นในสังคมไทยได้ 5 ประเด็นดังนี้ 1) การส่งเสริมการรู้หนังสือและการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน 2) การส่งเสริมความรู้และประสบการณ์ 3) การส่งเสริมทักษะทางความคิด 4) การส่งเสริมด้านจิตวิทยา และ 5) การส่งเสริมด้านจริยธรรม

1. การส่งเสริมการรู้หนังสือและการส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

ดังได้กล่าวมาแล้วในหัวข้อแนวคิดที่เกี่ยวข้องว่านักวิชาการด้านการอ่านต่างเห็นตรงกันว่าการสอนอ่านและการฝึกนิสัยรักการอ่านต้องทำในวัยเด็ก Krashen (2014) เชื่อว่าในแง่ของการพัฒนาภาษาของมนุษย์ไม่มีความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้ภาษาแรกกับภาษาอื่น วิธีพื้นฐานที่เด็กจะมีความสามารถทางภาษา คือ การฟังภาษาพูดที่มีความหมายสำหรับเด็กคนนั้นอย่างจดจ่อตั้งใจ เขากล่าวว่า เวล่านิทาน (Story time) นั้นเป็นการเตรียมการที่จำเป็นสำหรับการรักการอ่าน เขาจึงให้ความสำคัญของเวล่านิทาน คือ การที่ผู้อ่านหนังสือออกในบ้าน ในโรงเรียน หรือในห้องสมุดอ่านหนังสือภาพ (Picture books) ให้เด็กเล็กฟัง โดยเน้นว่าเป็นขั้นตอนแรกในสามขั้นตอนเพื่อพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ในระดับสูง (High levels of literacy)

ในวัยผู้ใหญ่ทักษะทางภาษายังทวีความสำคัญทั้งในด้านในการศึกษาและการประกอบอาชีพ หากพิจารณาจากผลการสำรวจการอ่านของประชากรไทยในปี พ.ศ. 2561 (Office of National Statistics, 2018) ซึ่งพบผู้อ่านไม่ออกถึงร้อยละ 25 ของผู้ไม่อ่าน 13.4 ล้านคน การไม่รู้หนังสือของผู้ใหญ่อ่านถึง 3.35 ล้านคน ถือได้ว่าเป็น

ปัญหาหนึ่งในสังคมของไทยที่ต้องได้รับการแก้ไข เนื่องจากข้อจำกัดในชีวิต ผู้มีทักษะทางภาษาต่ำมีโอกาสที่จะประกอบอาชีพกรรมสูงกว่าคนทั่วไป ในอังกฤษพบว่า ร้อยละ 48 ของผู้ต้องขังมีทักษะการรู้หนังสือในระดับที่ต่ำกว่า 1 และร้อยละ 65 ไม่รู้หนังสือ นอกจากนี้ ร้อยละ 52 ของผู้กระทำผิดเพศชาย และร้อยละ 71 ของผู้กระทำผิดหญิงไม่มีวุฒิทางการศึกษาใดๆ (Clark & Dugdale, 2008) ดังนั้นการสอนอ่านและการฝึกนิสัยรักการอ่านตั้งแต่ในโรงเรียนเพื่อให้คนคงการรู้หนังสือได้ตลอดช่วงชีวิตจึงเป็นสิ่งสำคัญ

2. การส่งเสริมความรู้และประสบการณ์

นอกเหนือจากทักษะด้านการอ่าน การอ่านเล่นไม่จำเป็นจะเป็นการอ่านหนังสือบันเทิงคดี เช่น นิยาย เรื่องสั้น การ์ตูน หรือสารคดี เช่น ชีวประวัติ ล้วนส่งเสริมให้มีความรู้และประสบการณ์ทางอ้อมในด้านต่างๆ เช่น วัฒนธรรม ศาสนา ประวัติศาสตร์ ภาษา การเกษตร หรือได้ข้อคิดและแรงบันดาลใจจนนำมาพัฒนาตนเองและชุมชนได้ เช่น กรณีของเจ๊ะหันยะลา ชายชาวจังหวัดกระบี่ซึ่งการอ่านวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง *คุณหมอลูติเติ้ล* ในโครงการหนังสือหมูนเวียนในมัสยิดได้จุดประกายความคิดและเปลี่ยนแปลงชีวิตจากคนงานรับจ้างทั่วไปไปรยวันในชุมชนที่มีแหล่งอบายมุข (บ่อนพนันวัว) จนพัฒนาชีวิตมาปลูกหญ้า กระทั่งมีกิจการรับซื้อปาล์มน้ำมันและเผาถ่านจากกะลามะพร้าว รวมทั้งบริหารกลุ่มวิสาหกิจต่างๆ ในชุมชน อาชีพใหม่ๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อนในชุมชนล้วนแต่เริ่มจากการหาหนังสือทั้งบันเทิงคดีและสารคดีไปให้ชาวบ้านอ่านในเวลาว่างทั้งสิ้น (Issara, 2018)

3. การส่งเสริมทักษะทางความคิด

สื่อดิจิทัลประเภทต่างๆ มีความรวดเร็วจึงเปิดโอกาสให้คิดหรือจินตนาการนอกเหนือจากสิ่งที่ผ่านการศึกษาที่น้อย ต่างจากหนังสือที่ช่วยการส่งเสริมทักษะทางความคิดอย่างลึกซึ้งเนื่องจากแต่ละบุคคลสามารถใช้เวลาคิด จินตนาการ หรืออ่านทวนได้ตามความต้องการของตนเอง การใช้หนังสือส่งเสริมทักษะทางความคิด เช่น การคิดสร้างสรรค์และการคิดเชิงวิพากษ์ มีความสำคัญมากขึ้นทุกขณะเพราะปัจจุบันกำลังอยู่ในช่วงสังคมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative economy society) สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (TK Park, 2018) ระบุใน *กล่อง* ซึ่งเป็นหนังสือเกี่ยวกับโลกห้องสมุด โลกการเรียนรู้และโลกประสบการณ์ คล้ายกับที่นิธิ เอียวศรีวงศ์ ชี้ชวนผู้ใหญ่ว่า ควรลดอำนาจนิยมในสังคมในการเลี้ยงดูเด็ก สนับสนุนให้เด็กไทยอ่านหนังสือด้วยความสนุกสนาน ให้อิสระในการคิดสร้างสรรค์ และเปิดโอกาสให้วิพากษ์และโต้แย้ง

การส่งเสริมที่สำคัญอันดับแรกๆ คือ การเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีโอกาสจะเป็นนักอ่านหน้าใหม่ เช่น เด็กและผู้ใหญ่ในชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างและปรับปรุงห้องสมุด ซึ่งนอกจากจะทำให้บุคคลได้แสดงความคิดเห็นแล้วบุคคลยังจะรู้สึกผูกพันกับห้องสมุดมากขึ้น นอกจากนี้ ห้องสมุดต้องให้ผู้ใช้ได้มีส่วนเลือกซื้อหนังสือบางส่วนเอง โดยเฉพาะในห้องสมุดโรงเรียน เพราะเด็กชอบให้ห้องสมุดมีหนังสือใหม่ๆ และเด็กชอบห้องสมุดที่มีหนังสือหลากหลายและตรงความต้องการ (Pradit, 2007)

4. การส่งเสริมด้านจิตวิทยา

การอ่านวรรณกรรมช่วยมนุษย์อย่างน้อยใน 2 แง่ คือ ช่วยบรรเทาความเบื่อหน่าย โดยการหลีกหนีจากโลกของความเป็นจริง และช่วยเพิ่มความสามารถในการเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่นหรือความสามารถในการเอาใจเขามาใส่ใจใจ (Hakemulder, 2000) งานวิจัยทางสังคมของ Kidd และ Castano (2013) แสดงให้เห็นว่า การอ่านวรรณกรรมช่วยเพิ่มความสามารถในทำความเข้าใจสภาวะจิตใจของผู้อื่นตามทฤษฎีกระบวนการทางจิตใจ (Theory of mind) ซึ่งว่าด้วยความเข้าใจว่าคนอื่นมีความเชื่อ ความรู้สึก ความคิด และความต้องการซึ่งอาจแตกต่างจากความเชื่อและความต้องการของตนเอง

ในด้านจิตวิทยาการหลีกหนีจากโลกของความเป็นจริงเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องการเฉกเช่นเดียวกับการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนจากงานประจำ มนุษย์ต้องการบรรเทาความเบื่อหน่ายจากชีวิตประจำวันและระบายความคับข้องใจด้วยการอ่านเรื่องเล่าแบบต่างๆ เช่น นิทาน นิยาย ที่ทำให้ 'หลง' เข้าไปอยู่อีกโลกหนึ่ง (Na Talang, 2020) Begum (2011) พบว่า การหลีกหนีหลบหนีจากโลกของความเป็นจริงของในการอ่านเล่น (Escapism in leisure reading) เป็นสิ่งที่ซับซ้อนมาก ไม่ว่าเรื่องที่อ่านจะมีความสุขสนุกสนานหรือไม่ก็ตาม จุดสำคัญคือ การอ่านเพื่อหลีกหนีทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Transformative) ในตัวผู้อ่าน ดังนั้นการอ่านจึงเป็นเครื่องมือและเป็นประสบการณ์ทางอ้อมที่มีประโยชน์ต่อชีวิตของผู้อ่าน

งานวิจัยแสดงให้เห็นว่าการอ่านเล่นช่วยในการส่งเสริมด้านจิตวิทยาของคนในแต่ละช่วงอายุและในหลายสาขาอาชีพ เช่น การอ่านเล่นช่วยลดความเหนื่อยหน่ายของแพทย์ที่ดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายแบบประคับประคอง (Marchalik, Krasnow, Padmore, & Groninger, 2018) และยังช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถรับมือและใช้ชีวิตประจำวันอย่างมีความสุขและมีส่วนร่วม (Rothbauer & Dalmer, 2018)

5. การส่งเสริมด้านจริยธรรม

หนังสือกับการส่งเสริมจริยธรรมเป็นเรื่องที่แยกกันไม่ได้ ตั้งแต่มีการจารึกเขียนและพิมพ์หนังสือขึ้นในโลก หนังสือถูกใช้เป็นเครื่องมือสั่งสอน (Didactic device) จริยธรรมคำสอนของทุกศาสนา ในประเทศไทย หอจดหมายเหตุอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ (Historical Archives Archdiocese of Bangkok, 2015) ระบุว่า มีหลักฐานว่าการพิมพ์หนังสือครั้งแรกในสยามเกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 1 (พ.ศ. 2339) โดยคณะบาทหลวงเยซูอิตชาวฝรั่งเศส เป็นหนังสือชื่อ *คำสอนคริสตัง* พิมพ์โดยใช้อักษรโรมัน จากนั้นเมื่อมีแท่นพิมพ์ภาษาไทย หนังสือที่พิมพ์เล่มแรกๆ ก็เป็นคัมภีร์ทางศาสนา ชาดก สุภาษิต และหนังสือราชการ ที่สำคัญหนังสือสำหรับเด็กแม่ไม่ใช้ตำราเรียนก็มุ่งสั่งสอนศีลธรรมจรรยาหรือข้อปฏิบัติในสังคม โดยหนังสือ *สวัสดิรักษา* ซึ่งแต่งโดยสุนทรภู่ราวปี พ.ศ 2334-2367 และถือว่าเป็นหนังสือเด็กที่ไม่ใช่ตำราเรียนเล่มแรกของไทย ก็เป็นการแนะนำกิจที่พึงปฏิบัติเพื่อสวัสดิมงคล นอกจากนี้หนังสือเด็กเล่มแรกที่กรมศึกษาธิการ (ภายใต้กระทรวงธรรมการ) มอบหมายให้สามัคยาจารย์สมาคมจัดการแต่งประกวดแล้วคัดเรื่องมาจัดพิมพ์รวมเล่มคือ นิทานสุภาษิตนั้น หัวข้อที่ประกวดคือ จรรยา (Happy Reading, 2013)

หนังสือกับการส่งเสริมจริยธรรมจึงแทบจะเป็นเรื่องเดียวกัน แต่การส่งสารเรื่องจริยธรรมจะต้องทำอย่างแนบเนียน แม้หนังสือบนเท็งคิตที่ Facebook สืบสาวพบว่า มีอิทธิพลต่อชีวิตของผู้คนมากกว่าคัมภีร์ไบเบิลคือ Harry Potter (Martinez, 2014; Peters, 2017) ก็มีการส่งเสริมจริยธรรมสากลเรื่องความกล้าหาญ ความดีและความซื่อ รวมทั้งมุ่งให้ข้อคิดเรื่องการยอมรับความเป็นจริงของชีวิตอย่างแยบยล (Sukhonphanich, 2002) ดังนั้น ในการอ่านหนังสือภาพให้เด็กฟังจะต้องไม่ถามว่าหนังสือนั้นต้องการ “สอน” สิ่งใด แต่ให้ผู้ฟังเกิดความรู้อิสระจะเกิดผลในจิตใจที่ยั่งยืนกว่า (Sae Be & Kiat Wathi RatNa, 2018)

ปัญหาเกี่ยวกับการอ่านเล่นในสังคมไทย

นอกจากประเด็นการเรียนรู้อ่านของไทยซึ่งส่งผลต่อการส่งเสริมการอ่านเล่นดังกล่าวในหัวข้อที่ 4 แล้ว ยังมีประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการอ่านเล่นในสังคมไทยอีกหลายประการซึ่งมกุฏ อร์ดี ได้นำเสนอว่าเกี่ยวข้งกันเป็นห่วงโซ่และเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการก่อตั้ง “สถาบันหนังสือแห่งชาติ” มาเป็นเวลา 10 กว่าปีแล้ว (Happy Reading, 2010)

ในที่นี้ขอนำเสนอปัญหาอย่างน้อย 4 แง่มุมซึ่งสรุปรวมจากงานของนักวิชาการอื่น ได้แก่ พงศ์ศักดิ์ สังขภิญญา (Sangkapinyo, 2020) ชมนาด บุญอารีย์ (Boonaree, 2018) อัจฉรา ประดิษฐ์ (Pradit, 2007) และหน่วยงานอื่นพอสังเขป ดังนี้

1. การเข้าไม่ถึงหนังสือ

ผลจากการศึกษาดัชนีการอ่านไทย 16 ดัชนีใน 3 มิติ ได้แก่ 1) พฤติกรรมการอ่าน 2) ความสามารถในการอ่าน และ 3) ผลการอ่าน ในมิติที่ 1 พบว่าปัจจัยที่สำคัญที่สุดสำหรับพฤติกรรมการอ่านในประเทศไทย คือ ความหลากหลายของหนังสือที่อ่าน มิใช่ปัจจัยอื่นที่มักใช้เป็นตัววัด เช่น ปริมาณหนังสือ ความถี่ เวลาที่ใช้ในการอ่าน ความเข้าใจในการอ่าน หรือแม้กระทั่งเงินที่ใช้จ่ายไปเพื่อการอ่าน (TK Park, 2010) ดังนั้น การสร้างโอกาสให้บุคคลได้พบหนังสือที่ตนเองชอบจนเกิดความสุขในการอ่านคือหัวใจของการส่งเสริมการอ่านในประเทศไทย

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนส่วนใหญ่เข้าไม่ถึงหนังสือ คือ งบประมาณในการซื้อหนังสือเข้าห้องสมุดโรงเรียนและห้องสมุดประชาชน และระบบการจัดจำหน่ายซึ่งทำให้ราคาหนังสือในประเทศไทยมีราคาสูงเมื่อเทียบกับค่าครองชีพ สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คเปิดเผยว่าในปี พ.ศ. 2554 หนังสือในประเทศไทยมีราคาเฉลี่ยเล่มละ 168.15 บาท ในขณะที่ค่าแรงรายวันขั้นต่ำในเขตเมืองขณะนั้นอยู่ที่ประมาณ 215 บาท (Chongsatitwatana, 2011) แม้ค่าแรงขั้นต่ำปรับเป็น 300 บาทในปัจจุบัน การจะนำเงินกว่าครึ่งหนึ่งมาซื้อหนังสือก็เป็นเรื่องที่ทำได้ยาก ชาวบ้านในชนบทส่วนใหญ่ซึ่งไม่มีรายรับเป็นเงินสดทุกวัน จึงไม่สามารถซื้อหนังสือได้ คำกล่าวของ เจ๊ะหัน ยะลา แสดงให้เห็นชัดเจนถึงโอกาสในการเข้าถึงหนังสือของชาวชนบทว่า

“ในชีวิตของผมไม่มีโอกาสได้อ่านเลย จบป.6 ก็เพื่อให้อ่านภาษาไทยออกคิดเลขเป็นแค่นี้ก็ถือว่าพอแล้ว...คนในชุมชนไม่มีใครคิดที่จะซื้อหนังสือมาอ่านหรอกครับ มีแต่ทำมาหากินกัน แคหาเลี้ยงครอบครัวกันยังไม่ไหวเลย และไม่มีใครที่สามารถซื้อหนังสือเล่มละเป็นร้อยมานั่งอ่าน ชาวบ้านคิดแต่ว่าหนังสือเป็นภาระเป็นสิ่งฟุ่มเฟือย ทั้งที่ในหลักศาสนาอิสลามมีคำสอนว่า จงอ่าน แต่เรากลับไม่ได้ไขว่คว้าเรื่องนี้กันเลย พอมีใครพยายามหาหนังสือมาอ่านก็มักโดนตำหนิว่าอย่าไปดิ้นรนเลย ทำมาหากินดีกว่า” (Kongma, 2018).

นอกจากนี้ถึงแม้จะยากอ่านและมีกำลังซื้อก็ยากที่จะมีโอกาสเลือกซื้อหนังสือหากไม่ได้อยู่ในเมือง เนื่องจากเครือข่ายร้านหนังสือขนาดใหญ่ คือ SE-ED Book Center มีร้านหนังสือเพียง 390 แห่งในเขตเมืองใหญ่ และทั้งประเทศไทยมีร้านหนังสือประมาณ 3,500 ร้าน (ณ สิ้นปี 2554) (Chongsatitwatana, 2011)

นอกจากนี้ห้องสมุดในชนบทมักมีหนังสือด้วยคุณภาพจำนวนมาก จริยุมหอมเทียนทอง นายกษมาคมผู้จัดพิมพ์และจัดจำหน่ายหนังสือเสนอว่า คนไทยต้องเลิกวัฒนธรรมการบริจาคหนังสือเก่าหรือหนังสือที่ไม่มีใครต้องการไปให้ห้องสมุดในชนบท แต่ควรจัดสรรงบประมาณให้ห้องสมุด/ที่อ่านหนังสือในต่างอำเภอได้เลือกซื้อหนังสือใหม่เองตามความเหมาะสม (Kongrut, 2017) ดังนั้นหากจะเปลี่ยนลักษณะการอ่านในประเทศไทยให้ครอบคลุมคนทุกกลุ่ม รัฐบาลและองค์กรต่างๆ ต้องร่วมกันหาวิธีลดราคาหนังสืออย่างจริงจัง องค์กรส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมการจัดหาหรือกระจายทรัพยากรการอ่านเล่นที่มีคุณภาพและมีความหลากหลายให้ถึงระดับชุมชน

2. การขาดการสนับสนุนพัฒนาการทางภาษา

ในประเทศไทยผลสำรวจการอ่านของประชากรปีล่าสุด คือ พ.ศ. 2561 (TK Park, 2018) ชี้ว่า ยังพบปัญหาความเข้าใจผิดของพ่อแม่จำนวนถึงร้อยละ 63.8 ที่ไม่อ่านให้เด็กเล็กฟังเพราะเข้าใจว่าเด็กยังเล็กเกินไป ส่วนเด็กวัย 6-14 ปี มีถึงร้อยละ 42.9 ที่อ่านไม่ออก และ 35.6 ที่อ่านได้ไม่คล่อง ดังนั้นการสนับสนุนพัฒนาการทางภาษาด้วยเวลานิทานจึงเป็นช่องทางที่ต้องทำความเข้าใจเพื่อความสำเร็จในการส่งเสริมการอ่านตั้งแต่ช่วงปฐมวัยซึ่งจะส่งผลต่อเนื่องถึงการอ่านในช่วงต่อมาของชีวิต มกุฏ อรฤดี เห็นว่าเนื่องจากครอบครัวไทยในชนบทส่วนใหญ่ไม่มีทุนทรัพย์ในการซื้อหนังสือโดยเฉพาะหนังสือสำหรับเด็ก ต้นทางในการส่งเสริมการอ่านควรเป็นห้องสมุดชุมชน ห้องสมุดประชาชนและห้องสมุดโรงเรียน นอกจากนี้ การสนับสนุนเด็กเล็กให้อ่านเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญยิ่งต่อนิสัยรักการอ่านอย่างยั่งยืน ดังนั้นทุกชุมชนจึงควรมีการอบรมครูหรือผู้ดูแลเด็กปฐมวัยเกี่ยวกับการส่งเสริมการอ่านหนังสือภาพ รวมทั้งจัดสรรงบประมาณในการซื้อหนังสือให้เด็กเล็กมากกว่าเด็กโต (Kongrut, 2012)

ห้องสมุดประชาชนในประเทศตะวันตกนั้นมีบริการเวลานิทานสำหรับเด็กปฐมวัยและประถมต้นในห้องสมุดมาเป็นเวลาร้อยปีแล้ว (Bowers, Howard & Brown, 2018) ส่วนในประเทศตะวันออกที่กำลังมุ่งพัฒนาอย่างก้าวกระโดดเช่นจีน Tan (2011) พบว่า

ชาวจีนรุ่นใหม่ยอมรับการอ่านเล่นมากขึ้นและตลาดหนังสือสำหรับเด็กนั้นกำลังขยายและก้าวไปไกลกว่าหนังสือเพื่อการศึกษา มีผู้ซื้อหนังสือภาพมากกว่าเดิมและคุณภาพของหนังสือภาพในตลาดก็พัฒนาขึ้นอย่างมาก ส่วนในประเทศสิงคโปร์ มุ่งส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาสำหรับเด็กเล็กและการเป็นนักอ่านผ่านการให้พ่อแม่อ่านหนังสือให้เด็กฟังเช่นกัน

3. บรรยายภาคที่ขาดความเป็นมิตรและมีความวิตกกังวลสูง

การอ่านด้วยความสมัครใจจะเกิดได้ดีในสถานการณ์ที่มีความวิตกกังวลต่ำ ดังนั้นห้องสมุดประเภทต่างๆ และบรรณารักษ์จึงต้องดำเนินงานด้วยวิธีที่เป็นมิตร ลดความเข้มงวดเพื่อเน้นการให้ความสำคัญกับทุกคน (Inclusiveness) มากกว่าเอกสิทธิ์เฉพาะคนบางกลุ่ม (Exclusiveness) วิธีเหล่านี้จะทำให้เด็กและชาวบ้านรู้สึกปลอดภัย ไม่ถูกตัดสินจากฐานะ การแต่งกาย อาชีพ หรือความสามารถในการอ่าน สำหรับการส่งเสริมการอ่านในโรงเรียนไม่ควรมีการตรวจสอบหรือบันทึกผลการอ่าน

ในชุมชนเจ้าหน้าที่ห้องสมุดต้องเปลี่ยนภาพลักษณ์ของผู้พิทักษ์หนังสือเป็นผู้เรียนรู้ ผู้นำ ผู้สนับสนุนและควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างและบำรุงรักษาห้องสมุด สถานที่ตั้งควรจะเป็นที่ที่คนชอบไปชุมนุมกัน ในชุมชน เช่น ร้านค้า วัด มัสยิด โครงการหนังสือหมุนเวียนในมัสยิดมกุฏ อรฤดี นอกจากนี้จะทำให้คนชนบทอ่านหนังสือ ยังทำให้คนต่างชุมชนที่ไม่เคยคุยกันหันมาพูดคุยกันมากขึ้นและเข้าใจกันมากขึ้น (Issara, 2018)

กิริติ คชนทาวา และพรพรรณ ประจักษ์เนตร (Kachentawa & Prachaknetr, 2017) ศึกษาพบว่า กิจกรรมส่งเสริมการอ่านของภาคีเครือข่ายด้านการส่งเสริมการอ่านใน 4 ภูมิภาคทั่วประเทศรวมทั้งกรุงเทพฯ ก่อให้เกิดผลที่ติดต่อทั้งเยาวชนและผู้ใหญ่ กล่าวคือการอ่านทั้งเพื่อความเพลิดเพลินและเพื่อสาระความรู้ในการประกอบอาชีพของผู้ใหญ่ในชุมชนช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทั้งของผู้ใหญ่และเด็ก โดยการแสดงออกของเด็กมีความอ่อนโยนมากขึ้น ช่วยให้เด็กนักเรียนมีผลการเรียนที่ดีขึ้น มีทักษะภาษาไทยที่ดีขึ้น ที่สำคัญคือ การที่เด็กได้เห็นสิ่งแวดล้อมทางบวกที่ผู้ใหญ่เปลี่ยนจากจับกลุ่มนิเทศหรือเล่นการพนันมาอ่านหนังสือในบรรยากาศที่ดี เด็กจะเกิดความสนใจใคร่รู้ว่ามียะไรในหนังสือและอยากเลียนแบบ เด็กหลายคนอ่านหนังสือที่ยากเกินวัยได้เพราะอ่านหนังสือตามที่เห็นผู้ใหญ่อ่าน

4. การขาดบทบาทที่เข้มแข็งของผู้นำในการส่งเสริมการอ่านเล่น

การที่กระทรวงศึกษาธิการยังไม่สามารถสร้างสังคมการอ่านและจัดการเรียนการสอนอ่านในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำในการอ่านเล่นจึงมักเป็นบุคคลที่มีแรงบันดาลใจด้วยตนเองมากกว่าจากนโยบาย โดยผู้นำในการส่งเสริมการอ่านเล่นอาจเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน ครู สมาชิกในครอบครัว บรรณารักษ์ อาสาสมัคร ผู้นำการอ่านหรือบุคคลอื่นที่สามารถหางบประมาณจากแหล่งต่างๆ เช่น ชุมชน ผู้ปกครอง มูลนิธิสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน และชักจูงให้เกิดการอ่านเล่นในชุมชนได้ ผู้นำฯ จะมีบทบาทสำคัญและต้องทำงานอย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานและบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

บทบาทที่เข้มแข็งของผู้นำการอ่านยังสำคัญอย่างยิ่งต่อการหาแนวทางปฏิบัติที่ได้ผลในบริบทชุมชน เช่น การฝึกอบรมสำหรับโครงการอ่านหนังสือให้เด็กเล็กฟัง นอกจากเล่าเหตุผลทางวิชาการเรื่องการพัฒนาของสมองร้อยละ 80 ในช่วงอายุ 0-6 ขวบ ควรหาบุคคลคนต้นแบบในการอ่านที่เคยอ่านให้ลูกหลานฟังได้ผลมาแล้วประสบความสำเร็จเพื่อเป็นตัวอย่างเป็นรูปธรรมชาวบ้านจึงจะเชื่อและลองปฏิบัติ

สรุป

เวลาผ่านมา 12 ปีที่แล้วโครงการวิจัยเรื่องทัศนคติและพฤติกรรมการอ่านของคนไทย (TK Park, 2008) มีข้อแนะนำว่า หากต้องการให้การส่งเสริมการอ่านให้สัมฤทธิ์ผล ผู้ปกครองและครูต้องเปลี่ยนความคิดด้วยการส่งเสริมอ่านเล่นก่อน ซึ่งหมายรวมถึงทั้งการอ่านหนังสือเล่มและสื่อดิจิทัล อย่างไรก็ตามยังไม่มีทรายขยายผลและทำความเข้าใจถึงความซับซ้อนของการอ่านแบบนี้ทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติ บทความนี้เป็นการกล่าวถึงการอ่านเล่นอย่างเฉพาะเจาะจงจึงอาจนำไปสู่การเริ่มใช้คำว่า การอ่านเพื่อความเพลิดเพลินหรือการอ่านเล่นในสารบบวิชาการ ซึ่งผู้เขียนหวังว่าจะส่งผลให้ผู้ปกครองไทยค่อยๆ เปลี่ยนทัศนคติต่อการอ่านเล่นไปในทิศทางที่ดีขึ้นได้

เพื่อให้เกิดความสุขจากการอ่านและส่งเสริมนิสัยรักการอ่านอย่างยั่งยืนโดยไม่ต้องบังคับ ผู้อ่านแต่ละคนต้องได้อ่านหนังสือที่ทำให้เกิดความสุขใจและมีการ 'หลง' และ 'ไหล' ไปในการอ่านแบบไม่รู้ตัว ต้องไม่มีการจำ แต่ต้อง 'ลืม' ดังนั้นต้องไม่มีการตรวจสอบผลการอ่าน ต้องสร้างบรรยากาศที่มีความเครียดน้อย ต้องจัดหาทรัพยากรที่มีความ

หลากหลาย ที่สำคัญมากคือ การเป็นตัวอย่างของผู้ใหญ่ และการให้เด็กเป็นเจ้าของ การอ่านในห้องเรียนแทนที่จะเป็นครูนั้นมีผลอย่างยิ่งต่อการสร้างผู้อ่านที่มีนิสัยรักการอ่าน ตลอดชีวิตในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- Begum, S. (2011). Readers' advisory and underestimated roles of escapist reading. **Library Review**, 60(9), 738-747.
- Boonaree, C. (2018). **Factor affecting reading for pleasure in community libraries in Thailand**. Doctoral dissertation, Victoria University of Wellington.
- Boonaree, C., Goulding, A., & Calvert, P. (2017). Reading for pleasure (RfP) and literacy problems in Thailand. **TLA Research Journal**, 10(2), 16-28.
- Bowers, K. Howard, V. Brown, A. (2018). Storytime in a box: The cooperative approach to preschool storytime planning children & libraries. **The Journal of the Association for Library Service to Children**, 16(1), 23-29.
- Brookbank, E.; Davis, A; Harlan, L. (2018). Don't Call It a Comeback Popular Reading Collections in Academic Libraries. **Reference & User Services Quarterly**, 58(1), 28-39.
- Chiengkul, W. (2004). **Khumue nak an lae phu fai kan rianru**. 2nd ed. (In Thai). Bangkok, Saitarn.
- Chongsatitwatana, K. (2011). **Thailand publishing industry**. Retrieved 1 June 2020, [http:// studylib.net/doc/5356027/thailand-publishing-industry-present-ed-by-kim-chongsat](http://studylib.net/doc/5356027/thailand-publishing-industry-present-ed-by-kim-chongsat).
- Clark, C. & De Zoysa, S. (2011). **Mapping the interrelationships of reading enjoyment, attitudes, behaviour and attainment: An exploratory investigation**. London, England: National Literacy Trust.
- Clark, C. & Douglas, J. (2011). **Young people's reading and writing an in-depth study focusing on enjoyment, behaviour, attitudes and attainment**. London, England: National Literacy Trust.

- Clark, C. & Dugdale, G. (2008). **Literacy changes lives the role of literacy in offending behavior.** Retrieved 18 March 2020, from https://cdn.literacytrust.org.uk/media/documents/2008_11_15_free_research_-_Literacy_changes_lives_2008__offending_behaviour_JYS9ScS.pdf
- Clark, C. & Rumbold, K. (2006). **Reading for pleasure: A research overview.** London, England: National Literacy Trust.
- Craft, A. (2011). **Creativity and education futures.** Stoke On Trent: Trentham.
- Duncan, S. (2013). **Understanding reading for pleasure for emerging adult readers.** London: National Research and Development Centre for Adult Literacy and Numeracy (NRDC).
- Hakemulder, F. (2000). **The moral laboratory: Experiments examining the effects of reading literature on social perception and moral self-concept.** Amsterdam: Benjamins.
- Happy Reading. (2010). **Sathaban nangsue haeng chat panithan khong makut onrudee.** (In Thai). Retrieved 1 June 2020, from <https://www.happyreading.in.th/article/detail.php?id=90>
- Happy Reading. (2013). **Kamnoet nangsue dek khong thai: su rung arun khong nangsue rongrian.** (In Thai). Bangkok: Plan Printing
- Happy Reading. (2020). **About.** (In Thai). Retrieved 18 March 2020, from <https://www.happyreading.in.th/about/>
- Historical Archives Archdiocese of Bangkok. (2015). **Prawat kan phim nai prathet Thai.** (In Thai). Retrieved 18 March 2020, from <http://catholichaab.com/main/index.php/research-and-study/2015-10-20-01-59-22/1686-2017-09-18-03-04-57>
- Issara. (2018). **Mahatsachan haeng kan an: Cha-han yala.** (In Thai). Retrieved 8 March 2020, from <https://goodlifeupdate.com/inspiration/47432.html>

- Kachentawa, K & Prachaknetr, P. (2017). **Communication factors for forecasting the reading behavior among Thai citizen.** (In Thai). Retrieved 1 March 2020, from <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jcomm/article/view/151567/110772>
- Kidd, D. C., & Castano, E. (2013). Reading literary fiction improves Theory of Mind. **Science**, **342**, 377-380. doi: 10.1126/science.1239918.
- Kongma, C., (2018). **Mahatsachan haeng kan an cha han yala.** (In Thai). Retrieved 18 June 2020, from <https://images-se-ed.com/ws/Storage/PDF/552230/002/5522300025934PDF.pdf>
- Kongrut, A. (2012). **Bucking a trend: A Local publishing house refuses to jump on to the e-book bandwagon.** Retrieved 8 March 2020, from <http://www.bangkokpost.com/print/287196/>
- Kongrut, A. (2017). **Let's develop a culture of reading.** Retrieved 3 March 2020, from www.bangkokpost.com/opinion/opinion/1184985/lets-develop-a-culture-of-reading.
- Krashen, S. D. (2011a). **Free voluntary reading.** Santa Barbara CA: Libraries Unlimited.
- Krashen, S. D. (2011b). Protecting students against the effects of poverty: Libraries. **The NERA Journal**, **46**(2), 17-21.
- Krashen, S. D. (2014). **Why invest in libraries?** Retrieved 6 March 2020, from <http://skrashen.blogspot.co.nz/2014/02/why-invest-in-libraries.html>
- Krashen, S. D., & Ujiie, J. (2005). Junk food is bad for you, but junk reading is good for you. **International Journal of Foreign Language Teaching**, **1**(3), 5-12.
- Kucirkova, N. (2017). **Young children's reading for pleasure with digital books: Six key facets of engagement.** Retrieved 18 March 2020, from https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/1536704/1/Kucirkova_Young%20childrens%20reading_AAM.pdf

- Marchalik, D., Krasnow R., Padmore, J., & Groninger, H. (2018). Frequent reading for pleasure is associated with decreased burnout in palliative care clinicians. **Journal of Pain and Symptom Management**, **56**(6), e75-e76.
- Martinez, J. (2014). **Harry Potter book series more influential than the Bible, according to Facebook**. Retrieved 20 July 2020, from <https://www.christianpost.com/news/harry-potter-book-series-more-influential-than-the-bible-according-to-facebook.html>
- Mueller, K.L., Hanson, M. Martinez, M. & Meyer, L. (2017). Patron Preferences: Recreational Reading in an Academic Library. **The Journal of Academic Librarianship**, **43**(1), 72-81.
- Na Talang, S. (2020). **An Nithan “An Manut”**. Retrieved 18 June 2020, from https://www.arts.chula.ac.th/folklore/index.php/2020/06/20/siraporn-fulltext/?fbclid=IwAR3JFQ0GEe3JTarwCv9sKCsjCZsxCIJOsc_DAvhjyaA3vXK-BxPiPT4pREMK
- Ndumu, A., & Mon, L. (2018). **An investigation of the experiences of Nicaraguan Costeño librarians**. Retrieved 15 April 2020, from <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0340035218764496?journalCode=iflb>
- Ngamwittayaphong, A. (2011). **Factors affecting the promotion of a reading culture in Thailand** in Thailand Conference on Reading 2011. Bangkok, Thailand.
- OECD. (2010). **PISA 2009 Results: Learning to learn-student engagement, strategies and practices (Volume III)**. Retrieved 18 March 2020, from <http://dx.doi.org/10.1787/9789264083943-en>.
- Office of Basic Education Council. (2011, August 24-25). **Thailand reading promotion policies: Overview, problems, and development plans**. Paper presented at Thailand Conference on Reading 2011, Bangkok, Thailand.
- Office of National Statistics. (2018). **Sarup Phon Thi Samkhan Kan Samruat Kan An Khong Prachakon Phoso 2561**. (In Thai). Retrieved 6 March 2020, from http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้านสังคม/สาขาหญิงและชาย/การอ่านหนังสือของประชากร/2561/sum-report_61.pdf

- Pandian, A. (2011). **How Malaysian reads: Home and school initiatives**. Paper presented at Thailand Conference on Reading 2011, Bangkok, Thailand.
- Peters, P. (2017). **Harry Potter and 20 years of controversy**. Retrieved 1 February 2020, from <https://www.oif.ala.org/oif/?p=10636>
- Pradit, A. (2007). **Chuan dek thai hai pen nak an (1)**. (In Thai). Bangkok: TK Park.
- The Reading Agency. (2015). **Why is reading for pleasure important?** Retrieved 8 February 2020, from <https://readingagency.org.uk/news/blog/why-is-reading-for-pleasure-important.html>
- Rothbauer, P., & Dalmer, N. (2018). Reading as a lifeline among aging readers: Findings from a qualitative interview study with older adults. **Library & Information Science Research**, *40*(3-4), 165-172.
- Sae Be, K. Kiat Wathi RatNa, T. (2018). **Chewan wisasa: Nithan rueang ni son hai ru wa 'mai tong son**. (In Thai). Retrieved 18 June 2020, from <https://thepotential.org/creative-learning/chiwan-childbook/>
- Sangkapinyo, P. (2020). The Problem of reading in Thai society: The Educational system and supporting factors context. **Journal of Humanities and Social Sciences Suratthani Rajabhat University**, *12*(1), 1-32.
- Sukhonphanich, P. **Harry Potter: Literature for reading habit development**. (in Thai). Master thesis, Chulalongkorn University.
- Sugiharto, S. (2011, August 24-25). **The Myth of non-literate culture: The Case of Indonesian children**. Paper presented at Thailand Conference on Reading 2011, Bangkok, Thailand.
- Tan, T. (2011). **Children's publishing in Asia**. Retrieved 3 January 2020, from <https://www.publishersweekly.com/pw/by-topic/childrens/childrens-industry-news/article/46447-children-s-publishing-in-asia.html>
- TK Park. (2008). **Khrongkan Wichai Thatsanakhati Lae Phruet Kammakan An Khong Khon Thai**. (In Thai). Bangkok, Thailand: TK Park.

- TK Park. (2010). **Kansueksa sathanakan kan an lae datchani kan an khong thai pi 2553.** (In Thai). Retrieved 3 February 2020, from https://www.tkpark.or.th/eng/research_detail/6/การศึกษาสถานการณ์การอ่านและดัชนีการอ่านของไทย-2553.
- TK Park. (2018). **Glong.** (In Thai). Retrieved 19 January 2020, from https://www.tkpark.or.th/stocks/library_book/o0x0/00/52/005208/book006.pdf
- The United Kingdom Literacy Association (2008). **Teachers as readers: Building communities of readers, 2007-08 Executive Summary.** London: United Kingdom Literacy Association.
- Wimolsittichai, N. (2017). **School libraries and their roles in rural Thailand: Perceptions of public primary school principals.** Doctoral dissertation, Queensland University of Technology.